

Slutreplik i klimatdebatten

MARIAN RADETZKI
OCH NILS LUNDGREN

REPLIK

OK, OK, vi ger oss! I grenen pajkastning, vill säga. Där är vi uppenbarligen helt chanslösa mot anfallskedjan Eklund-Häggström-Rummukainen-Sterners (EHRs) (Eklund m fl 2009). Vi kan inte hålla på och tillbakavisa ogrundade anklagelser i det oändliga. Vi skulle då tvingas traggla med självklarheter av följande typ:

- Varför nämner vi Al Gores och IPCC-ordförandens professionella bakgrund? Jo, därför att EHRs inte skningslöst kastat sig över dem, trots att de medverkat i klimatdebatten utan att ha producerat *peer-reviewed* forskning på klimatområdet. Dessa båda har t o m fått Nobels fredspris för sina insatser utan att EHRs kommenterat denna skandal. Ty skandal måste det ju vara med deras synsätt. (Storbritanniens högsta domstol beslöt däremot att Al Gores film inte får visas i brittiska skolor om inte lärarna inför visningen gör klart att detta är ett ensidigt politiskt debattinlägg som innehåller åtminstone elva grova faktafel.)

- EHRs backar nu från påståendet att vi litar till "obskyra" källor och använder i stället uttrycket "av blandad kvalitet", men säger sedan ändå i överlägsen ton att vi bör vara mindre skeptiska till "forskningsresultat som publicerats i välrenommerade tidskrifter än till inlägg i dagstidningar och bloggar" (s 84). Vi håller helt med och har således inte hänvisat till något som helst material från dagstidningar och bloggar. EHRs säger

så ändå för att skapa intrycket att vi skulle ha gjort det. Ett välkänt politiskt debattknep, men bör det användas i denna "ärevördiga" tidskrift?

- EHRs säger nedlåtande att Radetzki och Lundgren "förundrar sig över" att man kan studera temperaturförhållanden utifrån vinddata. I en respektfull diskussion nyttjas uttryck som "ifrågasätter" eller "betvivlar". "Förundrar sig" gör barn, naiva och okunniga. Vi "förundrar oss" inte utan ifrågasätter denna övergång till vinddata, eftersom det finns flera oberoende serier av temperaturdata från ballonger för ca fyrtio år. Vi ställer frågan om bytet männe gjorts, därför att ballongdata inte går ihop med klimatmodellernas scenarier.

Det är verkligen dags att avbryta denna typ av debatt. Vi avslutar därför med att rekapitulera vårt huvudbudskap som EHRs faktiskt inte har bemött och kanske inte ens förstått.

Vi hävdar alltså följande. Det råder inte ett allmänt samförstånd bland klimatforskarna i världen om den globala uppvärmningens omfattning, orsaker och följder. Forskningen pekar åt olika håll på många områden. Världens temperatur steg under mellankrigstiden, föll från andra världskriget till omkring 1980, steg fram till sekelskiftet och har sjunkit en smula under det senaste årtiondet. Under medeltiden var det varmare än i dag, och då inte bara på norra halvklotet, enligt forskning som redovisas i ett antal *peer-reviewed* uppsatser. Huruvida temperaturen kommer att stiga påtagligt under de närmaste årtiondena är tills vidare oklart.

Det är inte heller klart om människans utsläpp av koldioxid ligger bakom den temperaturhöjning som uppmätts sedan 1980. Om så vore fallet, borde enligt fysikens lagar temperaturhöjningen vara större i troposfären någon mil upp

Marian Radetzki är professor i nationalekonomi vid Luleå tekniska universitet och har i sin forskning specialiserat sig på naturresursernas och särskilt mineralers och energiråvarors ekonomi.
marian@radetzki.biz

Nils Lundgren är fil dr i nationalekonomi. Han var forskare i internationell ekonomi 1966-80, chefekonom på bank 1980-99, ekonomisk konsult och utredare 2000-04 och EU-parlamentariker 2004-09.
lundgren@veraciter.se

i luften, än nere vid jordytan och detta borde vara mest påtagligt i den tropiska zonen. Så är det inte och detta är ett problem som klimatforskarna brottas med.

Att vi har prognoser, eller snarare scenarier, som pekar på en mycket kraftig global uppvärmning under det kommande århundradet om inte människan lägger om ekonomi och livsstil, beror på att klimatmodeller konstruerade av klimatologer ger detta resultat. Själva ökningen av koldioxid i atmosfären leder inte i sig till någon dramatisk temperaturhöjning. Det är klimatmodellernas antaganden om förstärkningseffekter i det globala klimatsystemet som medför dramatisk uppvärmning i scenarierna. Är dessa klimatmodeller goda approximationer av verkligheten? Meningarna är mycket delade i forskarsamfundet.

Vi, ekonomerna och medborgarna Marian Radetzki och Nils Lundgren, påstår inte att vi har forskat på klimatområdet och kommit till andra resultat än klimatforskarna. Vi säger att den som går igenom forskningsläget på området utan skygglappar finner att klimatforskarna inte har nått fram till en samsyn om den globala uppvärmningens omfattning, orsaker och följder som kan motivera en omedelbar och gigantisk omläggning av världsekonomin.

Vi menar att FN:s klimatpanel kommit att fungera som ett filter, där de mer alarmistiska forskningsresultaten får ett orimligt genomslag. En begränsad grupp på några tiotal klimatforskare, ett nätverk där många har samarbetat i årtal, avgör i slutändan tillsammans med något hundratal ämbetsmän framför allt från FN-ländernas miljödepartement vad som ska presenteras som forskarsamfundets samsyn. De sammanfattningar som görs för beslutsfattare blir ännu mer utrerade och när dessa i sin tur kanaliseras genom medier, politiska partier och frivilligorganisationer får vi en ensidig bild som enligt vår uppfatt-

ning ligger långt från forskarsamfundets heterogena och motsägelsefulla tolkning av vad som händer med klimatet.

Att så är fallet kan enklast konstateras genom att titta på US Senate Minority Report (2008) där fler än 650 internationella forskare med verksamhet relaterad till klimatfrågan meddelar att de avviker påtagligt från FN-panelens bedömning av klimatfrågan.

Forskning är inte en demokratisk verksamhet. Forskningsresultat fastställs inte genom omröstning där en majoritet faller utslaget. En enda forskare kan komma med resultat som helt slår undan grunden för vad som har betraktats som vetenskapligt etablerat av tusentals forskare världen runt. De som kräver att vi ska sluta ifrågasätta och bara tro är ute på farliga vägar. Observera att det krav vi ställs inför inte är att tro på vetenskapen i en allmän mening. Det gör vi verkligen! Det krav som ställs är att vi ska tro på FN-panelens påståenden om vetenskapens ståndpunkt i en av mänsklighetens ödesfrågor. Ett etablerat nätverk av ett fyrtiotal forskare och ett hundratal ämbetsmän ska alltså föreskriva hur vi ska se på världens klimat!

Med vårt synsätt blir det också orimligt att nu satsa enorma resurser på att försöka hejda en klimatförändring. Vi vet inte med rimlig säkerhet om den är särskilt dramatisk, om den går att hejda eller om det är mycket effektivare att anpassa sig till den. I stället för att nu använda resurserna i ett möjligen futilt försök att påverka klimatet och därmed förvärra fattigdom och svält, kan vi främja världens välfärd betydligt mer genom att sätta in resurserna för att förse världens fattiga med rent vatten och skolutbildning.

Per Kågeson

Vi känner Per Kågeson (PK) som en av de mest självständiga och sakliga experterna i den svenska debatten om klimat

och miljö. Så även i detta fall. Vi har inte stora invändningar mot hans argumentation. PK (Kågeson 2009) har rätt i att klimatfrågan är extremt komplex och vi anser ju inte att vi vet hur det hela hänger ihop. Men vi hävdar alltså att klimatforskarna inte har givit oss en tillräckligt entydig bild för att motivera en omedelbar, gigantisk omläggning av världsekonomin.

Därav följer några invändningar mot PKs argument. För det *första* är den entydigt dominerande vetenskapliga uppfattningen att koldioxidhalten i atmosfären inte i sig påverkar temperaturen särskilt mycket. Det är klimatmodellernas starkt positiva återkopplingseffekter som leder till tron på betydande uppvärmning av höjd koldioxidhalt i atmosfären. Många tunga klimatforskare anser dock att detta modellsamband inte är trovärdigt. Visserligen är varken takten eller nivån i de senaste hundra årens uppvärmning historiskt unik, men om vi räknar med en begränsad återkoppling betyder det ändå att något annat än CO₂ måste ligga bakom en betydande del av den uppmätta uppvärmningen. I så fall får minskade CO₂-utsläpp blott en ringa effekt på klimatet, och ifall uppvärmningen fortsätter (vilka dess orsaker än må vara), tvingas vi i stället välja anpassning till en varmare värld.

För det *andra* kan det naturligtvis tänkas att en global uppvärmning, om den fortsätter, leder till försämrade villkor för det slags jordbruk som nu bedrivs i olika delar av världen. Men grödor och brukningsmetoder har alltid anpassats till varierande klimatförhållanden. Det är ju därför vi kan ha jordbruk i det kalla

Nordsverige, i det torra Kalifornien och i det ångande Thailand. Och en viktig orsak till att glaciärerna i Himalaya smälter är sotutsläpp från biobränslen i Asien. Vi anser att många skäl, inte minst folkhäl-san, talar för att dessa borde stoppas.

Försurning av världshaven är en potentiell fara. Vi är osäkra på hur långt forskningen på området har kommit. Symposiet i Monaco om *The Ocean in a High CO₂ World* såg det som en stor fara sett på femtio till hundra års sikt, men det finns också forskare som anser att de basiska världshaven har en enorm buffertkapacitet som tål avsevärt mer koldioxid än vad som kan bli aktuellt under förutsebar framtid.

Analysen av världshavens försurning är därtill en ännu yngre disciplin än klimatmodellering. Det konstaterades också vid symposiet i Monaco att 62 procent av alla forskningsrapporter på området publicerats sedan 2004. Det går självfallet inte att utesluta att fortsatt forskning kommer att visa att den del av CO₂-utsläppen som stannar i atmosfären är ett litet problem jämfört med den fjärdedel som absorberas i världshaven. Detta kan missgynna kalkbildande alger och ge andra typer av alger en fördel, till nackdel för korallreven. I så fall får vi pröva läget då.

För det *tredje* menar PK att försiktighetsprincipen talar för att vi bör börja minska CO₂-utsläppen snabbt, även om vi inte nu är säkra på att det är en rimlig åtgärd. Det anser inte vi.

Försiktighetsprincipen förutsätter ju att vi först analyserar vad som är det försiktiga alternativet.¹ Ett berömt exempel på problemet är att den ameri-

¹ ”Försiktighetsprincipen betraktar brist på fullständig kunskap som skäl till förbud mot det nya. Problemet är bara att vi per definition inte kan känna till alla eventuella oförutsebara risker, det går inte att bevisa frånvaron av något. Osäkerhet är en del av de mänskliga grundvillkoren, och det bör hanteras, inte vara ett skäl till handlingsförlamning. Att prioritera är att göra så kloka avvägningar som möjligt utifrån den kunskap som är tillgänglig. Att låta okunskapen fälla avgörandet betyder inte att vi slutar agera, eller slutar använda resurser på vissa sätt. Det betyder bara att vi slutar prioritera mellan de olika alternativen, och alltså agerar och använder resurser sämre än vi annars hade gjort” (Norberg 2006, s 360).

kanska läkemedelsmyndigheten 2005 meddelade att den godkände en ny hjärtmedicin i USA som skulle rädda livet på 14 000 människor per år. Journalisten John Stossel påpekade då att dröjsmålet med erkännandet på grund av osäkerhet om biverkningarna därmed hade kostat 14 000 människors död varje år.²

Myndigheten ansåg sig ha valt försiktighetsprincipen, men var det verkligen försiktigare? Det krävs en förutsättningslös analys av alternativen för att avgöra detta. En allmän hänvisning till en försiktighetsprincip är inget svar. Med facit i hand vet vi att DDT-förbudet har kostat miljoner barn livet genom malaria, medan godkännandet av Neurosedyn i stora delar av världen medförde missbildningar på omkring 10 000 barn.

Därför skriver vi i vårt ursprungliga inlägg så här (Lundgren och Radetzki 2009, s 63):

Det ter sig osannolikt att planerade utgifter på biljoner och åter biljoner dollar för att stabilisera klimatet får avsedd verkan. Den positiva effekten på mänsklig välfärd skulle rimligen bli mycket större om resurserna i stället användes för att skapa politiskt stabila, högproduktiva samhällen som kan anpassa sig till det klimat de har och de klimatförändringar som äger rum.

Världens ledare överväger att genomföra ett gigantiskt program för klimatstabilisering som kräver en total

omställning av hela världens ekonomi och mänsklighetens sätt att leva. Vi finner att skälen till en sådan omställning är illa underbyggda och ser påtagliga och allvarliga risker för att den ska leda till ökad svält, fattigdom och politisk instabilitet.

Vi menar alltså att försiktighetsprincipen slår åt andra hållet i detta sammanhang.

Slutligen. Vi håller helt med PK om att det internationella samfundet bör satsa på *billiga* åtgärder redan nu för att lättare kunna möta klimathot, om det efterhand visar sig att sådana föreligger. Forskning och pilotprojekt bör finansieras och lagstiftning som medför låga kostnader för betydande minskningar av CO₂-utsläpp bör övervägas, för att få igång innovationsverksamhet och sprida medvetenhet.³

REFERENSER

Eklund, K, O Häggström, M Rummukainen och T Sterner (2009), "Replik till Radetzki-Lundgren", *Ekonomisk Debatt*, årg 37, nr 8, s 84–86.

Kågeson, P (2009), "Satsa på rätt saker", *Ekonomisk Debatt*, årg 37, nr 8, s 86–87.

Lundgren, N och M Radetzki (2009), "En grön fatwa har utfärdats", årg 37, nr 5, s 57–65.

Norberg, J (2006), *När människan skapade världen*, Timbro förlag, Stockholm.

US Senate Minority Report (2008), "More than 650 international scientists dissent over man-made global warming claims", US Senate Environment and Public Works Committee Minority Staff Report (Inhofe), Dec 11.

² Se Norberg (2006, s 361).

³ En av oss, Nils Lundgren, röstade i EU-parlamentet i december 2008 för att EU-länderna skulle reducera sina CO₂-utsläpp med 20 procent till 2020 av just detta skäl, trots att han även då var mycket skeptisk till alarmismen i frågan.